

2018-09-13
Dnr: 2017:01384

Skolverket
106 20 Stockholm
registrator@skolverket.se

Yttrande om Skolverkets allmänna råd till mottagande av särskola och gymnasiesärskola

Sveriges Dövas Riksförbund (SDR) lämnar synpunkter i ett yttrande angående Mottagande i grundsärskolan och gymnasiesärskolan samt urval till gymnasiesärskolans nationella program. SDR arbetar för dövas och teckenspråkigas mänskliga och demokratiska rättigheter, samt driver på utvecklingen mot ett samhälle där teckenspråk har en självklar plats.

I vårt yttrande baserar vi våra argument bland annat på Språklagen och FN:s konvention för personer med funktionsnedsättning.

Döva är en heterogen grupp där det kan variera hur varje enskild individ ser på sig själv. Vi menar att oavsett normbrytande hörselvariation så har varje döv individ rätt till teckenspråk.

Sammanfattning

Vi yrkar bifall på förslagen till revideringen av allmänna råd. Men vi vill lyfta några frågor som berör utredningsförfarandet, mottagandet och inskrivningen när det gäller döva elever som använder svenskt teckenspråk som primär kommunikation. Vi vill ha mer skärpta och tydligt inriktade formuleringar till specialskolan än vad som föreslås i revideringen av de allmänna råden samt mer detaljerade klargöranden vad gäller processerna kring döva elever med kognitiva funktionsnedsättningar.

De verksamheter och yrkeskategorier som berörs

I revideringen tar man upp hur mottagningsförfarandet generellt går till vid ansökan om plats till specialskolan. Alla ansökan föregås av en utredning som omfattar en pedagogisk, psykologisk, medicinskt och social bedömning. Om det blir ett positivt beslut meddelas vilken typ av specialskola den ansökande eleven får plats i – en regional skola eller en nationell skola.

För döva elever med utvecklingsstörning finns en nationell specialskola som är placerad i Örebro som är inriktad mer mot träningskola. Alternativt placeras eleven på en av de regionala specialskolorna som är placerade på fem olika städer runt om i Sverige och ska då i samråd med elevens vårdnadshavare följa grundsärskolans kursplan. Om inte vårdnadshavaren lämnat sitt samtycke, ska då specialskolans kursplan följas.

Enligt utredningen "Samordning, Ansvar och kommunikation – vägen till ökad kvalitet i utbildningen för elever med vissa funktionsnedsättningar" (SOU 2016:46) har det förekommit att vårdnadshavare till antagna elever till den nationella specialskolan riktad mot döva elever med utvecklingsstörning inte accepterat beslutet och istället verkat för att eleven ska bli placerad på en regional specialskola istället.

De regionala specialskolorna har då haft olika lösningar för den gruppen av döva elever som ska läsa enligt grundsärskolans läroplan vilket gett upphov till kritik från SAK-utredningen som menar att det behövs en mer enhetlig organisation för de elever det berör för att säkerställa att de får den utbildning de har rätt till.¹ Det har också kommit till vår kännedom att flera vårdnadshavare till den berörda elevgruppen upplever svårigheter för sina barn att få rätt utbildning i specialskolan och istället blivit hänvisade till kommunala grundsärskolor där teckenspråkkompetensen inte kan garanteras och går därmed miste om möjligheterna att få tvåspråkig undervisning i en teckenspråkig miljö.

Därför menar vi på SDR att det behövs mer tydligt konkreta och vägledande råd för specialskolan att tänka på när det gäller att erbjuda eleven en utbildning utifrån grundsärskolans kursplaner samt kunna garantera en tvåspråkig undervisning i en teckenspråkig miljö.

När frågan om mottagande väcks

Vi yrkar bifall att döva barn och vårdnadshavare ska garanteras teckenspråkstolkare under utredningens process. Dock är det ett konstaterat faktum att teckenspråkstolkning till döva med begränsat teckenspråksförråd, nyanlända som nyligen lärt sig svenskt teckenspråk och döva med kognitiva funktionsnedsättningar ofta är rättsosäkert. Att anpassa sin teckenspråkstolkning till de nämnda målgrupperna krävs extraordinära kompetenser som i många avseenden tyvärr inte befinner sig i många av teckenspråkstolkarna. Därför krävs relätolkare – döva utbildade teckenspråkstolkare - som har fördjupad kompetens att anpassa sitt teckenspråk till dem som behöver det. Detta behövs för döva barn med utvecklingsstörning samt vårdnadshavare som av olika skäl behöver det.

Utredning inför beslut om mottagande

Vi vill starkt betona att utredningen måste säkerställa att det är elevens kognitiva förmågor som prövas och inte elevens eventuella språkliga svårigheter. Det är vanligt förekommande att döva barn inte får tillräckligt med stimulans med svenskt teckenspråk och kommer därför efter i sin språkutveckling som misstas vara bristande kognitiv utveckling. Därför är det nödvändigt att i de allmänna råden betona att man ska skilja på kognitiv och språklig förmåga samt utreda hur förutsättningarna till att få språk från början har varit.

Sammantaget är det av största vikt att i utredningen säkerställa att det finns kompetens och kunskap om döva och svenskt teckenspråk bland de ansvariga i utredningen för att göra en så rättssäker och rättvis bedömning som möjligt för den berörda elevgruppen.

Beslut om mottagande

Ett förtydligande behöver göras angående delen om *Möjlighet att läsa som integrerad elev i grundskolan eller sameskolan (punkt 8)* där vi undrar hur det är tänkt med specialskolan där det är vanligt förekommande att elever som ska följa grundsärskolans kursplaner går i klasser där övriga elever följer specialskolans kursplaner.

Speciellt med anledning av förändringarna av behörighetsförordningen där undervisande lärare i specialskolan för elever som enbart är döva eller hörselskadade inte har krav på speciallärarbehörighet. Däremot ska undervisande lärare i specialskolan för döva eller hörselskadade elever med ytterligare funktionsnedsättning ha speciallärarbehörighet.² Det har uppstått förvirring vad som gäller för undervisande lärare som har döva elever med kognitiv

¹ SOU 2016:46, sid. 187

² Förordning (2011:326) om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare, 2 kap, Specialskolan §17

funktionsnedsättning integrerade i klasser med döva elever. Där behövs ett klargörande som gäller specialskolan också.

Vänligen,

Åsa Henningson
Förbundsordförande